

4. B. FULIŃSKI (Lwów). — Rozmieszczenie geograficzne wyplawków krynicznych na północnych stokach Czarnohory.

Do wyplawków krynicznych zalicza się trzy formy: *Planaria alpina* (Dana), *Polycelis cornuta* (Johnson) i *Planaria gonocephala* (Dugès). O ich rozsiadleniu w Polsce istnieją relacje Polińskiego, Minkiewicza, Roszkowskiego, Krzysika, Demela, Kulmatyckiego i Fulińskiego.

Na niżu Polski występują wyplawki kryniczne wyspowo. Notowania, odnoszące się do ich rozsiadlenia w górach (Poliński, Minkiewicz i Fuliński), nasuwały przypuszczenie, że także w Karpatach występują tylko tu i owdzie na niewielkich przestrzeniach. Spostrzeżenia tymczasem, przeprowadzone na Czarnej-Horze w latach 1928 i 1929, dały wyniki, przeczące powyższemu przypuszczeniu.

Terenem obserwacyj były północne stoki pasma Czarnohorskiego, na przestrzeni od garbu Howerlańsko-Koźmieskiego aż po garb Pop-Iwana. Teren ten obejmuje źródłiska górnego Prutu i źródłiska następujących głównych dopływów Czeremoszu: Bystrzyca, Dziembroni i Pohoryleca.

Na obszarze źródlisk górnego Prutu, obserwacjom były poddane następujące potoki górskie: potok Koźmieski, potok Zaroślacki, potok

Pożyżewski Zachodni i Wschodni, oraz potok Dancerski czyli właściwy Prut, powstający z kilku pomniejszych potoków, płynących w wielkim kotle Dancerskim. Na tym obszarze, ograniczonym Howerlą i Koźmierską z jednej strony — garbem Szpyciowym z drugiej strony, występują obfite populacje dwóch wypławków krynicznych, *Planaria alpina* i *Planaria gonocephala*. Stosunki rozsiedlenia obu tych wypławków są typowe, t. zn. w źródłach i w górnych partjach potoków występuje wypławek alpejski, w dolnych ich partjach — *Planaria gonocephala*. Granica dolnego zasięgu wypławka alpejskiego nakrywa się z górną granicą borów karpackich. Tereny mieszane, gdzie występują na pewnej przestrzeni oba wypławki kryniczne, zaznaczają się w dwóch tylko potokach: w potoku Zaroślackim, na przestrzeni wodospadu, Hukiem zwanego i w potoku Pożyżewskim Wschodnim.

Teren źródeł potoku Dancerskiego i wszystkich jego dopływów, jest wyłącznie opanowany przez wypławek alpejski, który jednak na tym obszarze sięga tylko do górnej granicy lasów karpackich.

O ile na terenie źródeł Prutu możemy wyróżnić dwie jego partje: jedną, zajęta przez oba kryniczne wypławki, drugą — przez wypławek alpejski, to na przestrzeni źródeł dopływów Czeremoszu znajdujemy jeden wielki i jednolity areal wypławka alpejskiego. Wszystkie potoki w kotle Gadziny, tworzące górny Bystrzec, potoki Kiźliułowów, formujące dopływ Bystrzyca Kizią zwany, wszystkie strumyki płynące w kotle Dziembroniu oraz źródła i krynice Pohorylca, spływające ze stoków Pop-Iwana, Smotrycza i Stajek—wszystkie te wymienione wody kryją w sobie wyłącznie populacje wypławka alpejskiego. Z tem wyłącznem opanowaniem tego dużego terenu przez wypławek alpejski w ścisłym związku pozostaje fakt przesunięcia dolnej granicy jego rozsiedlenia w obręb borów karpackich, do poziomów, w jakich na terenie źródeł Prutu *Planaria alpina* w potokach nigdzie nie występuje.

Na zasadzie tych obserwacyj możemy twierdzić, że północne stoki Czarnej-Hory, w jej wysokogórskiej połaci, stanowią zwarty i jednolity areal wypławka alpejskiego. Występowanie wypławka *Planaria gonocephala* na małej tylko przestrzeni źródeł Prutu należy uważać za objaw, rozgrywający się od niedawna. Objaw ten jest niczem innym, jak wdzieraniem się w zwarty górski areal wypławka alpejskiego, drugiego wypławka krynicznego.

Na badanym terenie nie stwierdzono dotąd trzeciego wypławka krynicznego: *Polycelis cornuta*.